

ל"ג בעומר

ל"ג בעומר חל ביום י"ח באייר. הוא נקרא כך, משום שהוא היום השלושים ושלושה מתוך ארבעים ותשעת הימים בספירת העומר. כאשר בית המקדש היה קיים, הובא אליו העומר, אלו הן אלומות השיבולים שנקצרו מן התבואה החדשה, כביכורים בפסח.

ספירת העומר מתחילה בלילה השני של חג הפסח ונמשכת עד לחג השבועות, ארבעים ותשעה ימים. בניגוד לכל ימי ספירת העומר, אשר בהם נוהגים מנהגי אבלות, מקובל ל"ג בעומר כיום שמחה.

המסורת קשרה את ל"ג בעומר לאירועי גבורה במרד בר-כוכבא. כמו כן, ביום זה פסקה המגפה שפגעה בתלמידי רבי עקיבא, ולכן מציינים אותו כיום שמחה.

ל"ג בעומר הוא אומנם חג סוגוני ומרכזי בימינו, אולם מפתיע לגלות שאינו מוזכר - לא בתורה, לא במשנה, לא בגמרא ואפילו לא בספרות הגאונים שנכתבה אחריה. בספרות הלכתית שנכתבה מאוחר יותר דווקא מוזכר ל"ג בעומר אך גם כאשר מוזכר החג, בחלק ניכר מהמקומות, הוא אינו מופיע כיום מיוחד, אלא כתאריך המציין מעבר מתקופה אחת לזו שבאה אחריה.

מנהגי החג

הדלקת מדורות

למנהג זה יש שני מקורות:

החיבור בין מרד בר כוכבא, ל"ג בעומר והדלקת מדורות: המורדים הדליקו משואות על ראשי ההרים כדי להעביר את ההודעה על פרוץ המרד והמדורות שאנו מדליקים היום הן לזכר אותן משואות.

השריפה בבית שמעון בר יוחאי וספר הזוהר: על-פי המסופר בספר הזוהר, ביום מותו של רבי שמעון בר יוחאי הוא ביקש לגלות לחבריו סודות מספר הזוהר – אך לא הספיק וביתו נשרף. לזכר האש ששרפה את ביתו נוהגים להדליק מדורות ביום פטירתו של בר יוחאי, שהוא ל"ג בעומר.

הילולת רבי שמעון בר יוחאי

בל"ג בעומר מתקיימת הילולת רבי שמעון בר יוחאי ומשתתפים בה אלפי אנשים. ההילולה מתקיימת ליד קברו של בר יוחאי, במירון שליד צפת. לפי המסורת, רבי שמעון בר יוחאי נפטר בל"ג בעומר, נשמתו עלתה השמימה והתאחדה עם עולמות עליונים. האיחוד הוא כעין חתונה ומכאן התגלגל מנהג קיומה של הילולה – חתונה – על קברו של בר יוחאי.

תספורות לילדים בני שלוש - "חלאקה"

אחד הטקסים המיוחדים המתקיימים בל"ג בעומר הוא טקס החלאקה המתקיים בהילולת רבי שמעון בר יוחאי במירון. במהלך ההילולה מביאים בנים בני שלוש שמעולם לא הסתפרו קודם ועושים להם תספורת ראשונה במקום.

חתונות וחופות

בימי ספירת העומר, שהם ימי אבלות לא נהוג להתחתן משום שלא נהוג לקיים שום חגיגה. ל"ג בעומר הוא עצירה של ימי האבל ובישראל נהוג ביום זה לקיים חתונות רבות.

משחק בחץ וקשת

אם גם אתם ראיתם ילדים צעירים הולכים בל"ג בעומר עם חץ וקשת, בואו ללמוד על מקור המנהג:

חץ וקשת היה כלי הנשק בימי בר-כוכבא. ואנו נוהגים להתאמן משחקי מלחמה לזכר בר כוכבא.

תלמידי החכמים של רבי שמעון בר יוחאי היו מתאספים בחוץ כדי ללמוד תורה בניגוד להוראות הרומאים. הם לקחו אתם חצים וקשתות משום שהשתתפו במרד וכשגילו אותם טענו שיצאו לשחק ולא ללחום.

על פי חז"ל, בימי רבי שמעון בר יוחאי לא נראתה קשת בשמים. הקשת מסמלת ביהדות את סופה של פורענות – כפי שרואים אותה לראשונה בסוף המבול בסיפור נוח. לפי סיפור זה רבי שמעון בר יוחאי היה צדיק שבכוחו להגן מפני פורענות ולכן לא היה צריך את הקשת בימיו. לזכרו ולזכר גדולתו אנו משחקים בחץ וקשת.

ספירת העומר

ספירת העומר נהגת מיום ט"ז בניסן, למחרת יום טוב ראשון של פסח. ביום זה היו מקריבים את מנחת העומר מקציר השעורים הראשון. כפי שנאמר בספר ויקרא: "... כי תבאו אל הארץ אשר אני נותן לכם, וקצרתם את קצירה והבאתם את עמר ראשית קצירכם אל הכהן" (כ"ג י'). מצוות ספירת העומר לא פסקה גם אחרי חורבן הבית השני כשגלה עם ישראל מארצו.

כיצד סופרים?

מיום ט"ז בניסן ועד ו' בסיוון, חג השבועות, סופרים ארבעים ותשעה יום שהם שבעה שבועות. "וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עמר התנופה, שבע שבתות תמימת תהינה" (ויקרא כ"ג ט"ו). "שבעה שבעת תספר לה, מהחל חרמש בקמה תחל לספור שבעה שבעות" (דברים ט"ז ט.).

את הברכה על העומר אומרים בכל לילה בצאת הכוכבים אחרי תפילת ערבית בציון היום לעומר: "ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם אשר קדשנו במצוותיו וציוונו על ספירת העומר". ולאחריה: "היום יום אחד לעומר" וכד'.

לנוחות הסופרים אפשר למצוא כיום שירות תזכורת יומית לטלפון הנייד ויישומון (אפליקציה) של ספירת העומר.

מנהגי אבלות

בימי ספירת העומר נוהגים מנהגי אבלות: אין נישאים, אין מחדשים בגד חדש, אין מסתפרים ואין מתגלחים.

הסיבה העיקרית לאבל היא מותם של עשרים וארבעה אלף מתלמידיו של רבי עקיבא בימי מרד בר כוכבא (132-135 לספירה). כפי שכתוב בתלמוד הבבלי: "... שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא מגבת עד אנטיפרס וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה לזה" (יבמות דף ס"ב, עמוד ב.).

ביום ל"ג בעומר פסקה המגפה, לכן מיום זה ואילך יש הקלות במנהגי האבלות.

תיאור קציר העומר במשנה

"כיצד היו עושין: שלוחי בית דין היו יוצאין מערב יום טוב, ועושין אותו כריכות במחובר לקרקע, כדי שיהא נוח לקצור. כל העיירות הסמוכות לשם, מתכנסות לשם, כדי שיהא נקצר בעסק גדול..."

"קצרוהו ונתנהו בקופות, הביאוהו לעזרה. והיו מהבהבין אותו באור, כדי לקיים בו מצות קלי, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרין, בקנים ובקלחות חובטין אותו, כדי שלא יתמערך; נתנהו לאבוב, ואבוב היה מנוקב, כדי שיהא האור שולט בכלו. שטחוהו בעזרה, והרוח מנשבת בו. נתנהו לריחיים של גרוסות, והוציא ממנו עישרון שהוא מנופה בשלוש עשרה נפה. והשאר נפדה, ונאכל לכל אדם, וחייב בחלה, ופטור מן המעשרות; רבי עקיבה מחייב בחלה ובמעשרות. בא לו לעישרון, נתן שמנו ולבונתו, יצק, ובלל, והניף, והגיש, וקמץ, והקטיר; והשאר נאכל לכוהנים" (מסכת מנחות פרק י', ג'-ד').

מרד בר כוכבא

"הוא היה גיבור, הוא קרא לדרור..."

המרד נגד הרומאים התחיל בשנת 135 לספירה, 65 שנים לאחר חורבן בית המקדש השני, ונמשך שלוש שנים, עד שדוכא על ידי הרומאים.

בראש המרד עמד שמעון בר-כוכבא הידוע בכינויו "בר כוזיבא", שפירושו איש השקר. את הכינוי הזה נתנו מתנגדיו, שראו בו נביא שקר. סביב בר כוכבא התקבצו עשרות אלפי לוחמים, בברכתו של גדול חכמי ישראל באותה תקופה, רבי עקיבא.

בר כוכבא דרש מחייליו שיכרתו אחת מאצבעותיהם כהוכחה לאומץ ליבם. כשחכמים רבים התנגדו למבחן אכזרי זה, הוא הפסיק את המנהג, ובמקום זאת דרש מחייליו להוכיח את כוחם בכך שיעקרו עץ ארז גדול תוך כדי רכיבה על סוס.

בתחילה הצליח בר-כוכבא לשחרר את ירושלים ואת יהודה מידי הרומאים ואף טבע מטבעות כביטוי לעצמאות המחודשת. אך הרומאים שלחו לארץ יהודה כוחות גדולים ורבים מכל חלקי האימפריה, מבריטניה ועד הדנובה. כוחות אלה היו גדולים ורבים מן הכוחות הרומיים שהביאו לחורבן ירושלים שבעים שנה קודם לכן. המרד דוכא במחיר כבד מאוד –

כשש מאות אלף הרוגים. בר כוכבא עצמו מת, לפי האגדה, "בידי שמים" מהכשת נחש בעקב רגלו.

רבי עקיבא

רבי עקיבא חי בשנים 50-136 לספירה, והיה מגדולי התנאים (חכמי המשנה שחיו בארץ ישראל). מוצאו היה ממשפחת גרים, ועד גיל ארבעים לא ידע לקרוא ולכתוב.

הוא היה רועה את צאנו של כלבא שבוע, אחד האנשים העשירים והמכובדים בירושלים. בתו היחידה של כלבא שבוע, רחל, אהבה את עקיבא ונישאה לו. אביה, שהתנגד לנישואיה עם רועה הצאן, גרש אותה מביתו.

בגיל 40 החל עקיבא ללמוד תורה בהשפעת אשתו. 40 שנה למד תורה, עד שהיה לאחד מגדולי החכמים בדורו. למרות זאת נשאר קרוב לפשוטי העם וקרב אותם לתורה. הוא הקים ישיבה בבני ברק והעמיד דורות של תלמידים. רבי עקיבא היה גם חבר הסנהדרין (בית הדין של חכמי ישראל), שישבה ביבנה. הוא החל בסידור התורה שבעל פה, ועל כן הוא מכונה "אבי המשנה". רבי עקיבא עסק גם בתורת הסוד והמסתורין ברוח המסורת היהודית.

רבי עקיבא היה המנהיג הרוחני של מרד בר כוכבא ופעל רבות לחיזוק לב העם לקראת המלחמה. במסעותיו בתפוצות עסק בגיוס לוחמים למרד. באותה תקופה אסר השלטון הרומי לעסוק בתורה, וכל העובר כל החוק היה צפוי לגזר דין מות. רבי עקיבא המשיך ללמד בסתר את תורת ישראל, כדי שלא תשכח מהדורות הבאים. הוא נתפס ונכלא בקיסריה, וכעבור שלוש שנים הוצא להורג בייסורים קשים, והיה לאחד מ"עשרת הרוגי מלכות" (שהוצאו להורג על ידי השלטון הרומי, שביקש לשבור את הרוח לעם היהודי ולפגוע במנהיגיו).

הילולת רבי שמעון בר יוחאי

שמחת הילולה, הילולת רבי שמעון בר יוחאי, נקשרה ליום זה בעקבות מסורות מהמאה ה-16 כי זהו יום נישואיו, הולדתו, הסמכתו ופטירתו של ר' שמעון בר - יוחאי (רשב"י).

ר' שמעון בר יוחאי היה תנא, שלמד תורה י"ג שנים מפי ר' עקיבא. עקב הלשנה נידון למיתה שלא בפניו וירד למחתרת. על פי המסורת, רשב"י ובנו אלעזר התחבאו שלוש עשרה שנים במערה בפקיעין וניזונו מעץ חרוב וממעין מים שנבראו להם בדרך נס.

רבי שמעון הפך להיות אחד ממרביצי התורה האדירים בדורו. על ערש דווי, לפי ספר הזוהר, גילה לתלמידיו את סודות הקבלה.

תאריך י"ח באייר, כלומר ל"ג בעומר, יום פטירתו של ר' שמעון בר יוחאי (רשב"י) נקבע ליום העלייה לקברו ושם נערכת מדי שנה הילולא לכבודו משתתפים בה אלפי אנשים. ההילולה מתקיימת ליד קברו של בר יוחאי, במירון שליד צפת. בעדות פרס וטוניס עורכים סעודה ביום ההילולא כסגולה לרפואה.